

XIX. L E V É L.

*Költ Komáromban, Bőjt Mds Havának
6. Napján.*

A Magyar nyelvnek folytatása.

Egynéhány esztendőktől fogva majd csak nem úgy lehet e' részben képzelni Nemzetünket, minteggy iszapban elfülyyedett hajót, mellynek már holmi apró tsajkák és tsónakok a' hátán hajókáztak-el. Ezt az ült hajót eggy (*vectissel*) emelő-rúddal lehetett a' többek között az iszaptól fel-venni, hogy még egyszer a' víz' színén lebeghessen, és ki-terjesztetett vitorlákkal repülhessen is. Ez az emelő-rúd volt a' nyelv, mellyet minden Vallás-külömbfég nélkül féltének minden igaz Magyarok. Ez a' nyelv emlékeztette őket az ő vitéz Eleikre, Atillára, Hunyadira, Mátyásra, Lajosra, a' Báthoriakra 's egyebekre. Látták, hogyha egyszer nyelvünk el-töröltetik, majd csak mint valamely meséket, úgy fogják emlegetni némelly írigy és idegen piszkáló Írók ezeknek halhatatlan virtusaikat. — Még eddig az Ánglusok Frantziák előtt, a' kik abban a' bal-vélekedésben vagynak, hogy a'

mi nyelvünk nem egyéb, hanem a' régi meg-romlott Deák, vagy Oláh nyelv, és a' kik semmit sem tudtak a' mi Magyar Literáturánkról, menthettük magunkat azzal, hogy nekünk többnyire mindenkor a' belső 's külső ellenségekkel kellett harczolnunk, míg ők a' Minerva Táborában kedvekre mulatoztak. De ha már ezután is csak arról fogják az Ánglusok és Frantziák tudni, hogy Magyar Ország is van a' Világon, hogy itt terem a' Tokai bor, és ha nyelvünknek ékességét 's Literáturánknak szépségét tíz 's húsz esztendő alatt velek meg nem esmértejük; úgy magunk menthetetlenek leszünk, — Valóban el-szómorodik minden jó Hazafi, mikor hallja, hogy nyelvünknek 's Nemzetünknek illy váratlanul 's ditsőségesen lett fel-emeltetése után találatnak olyanok, a' kik azt kívánják, hogy Deákul, ne pedig Magyarul follyanak a' Polgári és Törvényes dolgok. Melly veszedelmes lesz' ez újra a' Hazának; arról egész Könyvet lehetne írni: de rövidségnek okaért csak egy két jegyzést tészünk ide. 1-ször, Ha a' Deák nyelvet veszik-bé a' Törvény székebe; meg-lehet hogy tíz húsz esztendő múlva újra belé kötnek hogy holt nyelv, 's akkor újra a' mostani veszedelemben fog született nyelvünk forogni. — A' Fejedelem azt fogja mondani, hogy ha idegen nyelven akar-
já-

játok folytatni a' Törvényeket; miért nem folytathatnátok tehát az enyímen? — De 2-szor. Tegyük-fel hogy soha bennünket a' Deák nyelvre nézve meg nem háborítanak: úgy is nem fog a' szolgálni Hazánknek javára. Úgy az Országban lakó Idegenek megelégedznek azzal, hogy Deákúl tanítassák gyermekeiket, a' mi nyelvünkkel pedig nem fognak gondolni: de ha a' Magyar nyelv vétettetik-bé közönségesen, úgy mind azok, valakik Magyar Országban és Erdélyben laknak, ötven esztendőök alatt mind született Magyarokká lesznek: Mert látván a' Szülék, hogy gyermekeik ez által bódogúlhatnak, szorgalmatosan fogják őket arra taníttatni, 's a' t. 3-szor. Azért a' Deák nyelv el nem töröltetnék, valaminthogy az Anglusok, Frantziák, és más Országok a' magok született nyelveiken folytatnak minden közönséges dolgokat: de azért a' Deák nyelvvel sem hagynak-fel. Sokhol sem tanulják a' Világon fundamentosabban a' Deák es Görög nyelvet, mint a' Frantziáknál, Hollandusoknál, 's Anglusoknál; nintsenek is sohol a' Világon jobb Deákok mint ott: de nem azt tartják jó Deáknak, a' ki sebesen öszve hadar mindent, valami a' nyelvére jó, hanem azt, a' ki Horáciust, Juvenálist, Persiust, Tacitust úgy érti, mint a' maga született nyelvén íratott könyvet,

és ha pennára kél a' dolog, minden *Solacismus* 's *Barbarismus* nélkül azon a' nyelven ír, a' mellyen írna Cicero, ha ma fel támadna. — De a' mi minket illet, mi ugyan sebessen beszéllünk; de ha ez az ékefen-fzóllásnak Atyja hallgatna olyankor bennünket, igen fokára fejdíthetné-meg, hogy az a' nyelv az, a' mellyet ő hajdan, mintegy sebes patakot, a' Római Tanácsban úgy harfogtatott. 4-szer. Ha a' Deák nyelv marad-meg az Ítéltő-székekben 's Polgári dolgoknak folytatásokban; abból a' lesz', hogy a' nagyobb rangú Nemések, Bárók, Grófok 's egyebek, meg-fognak elégedni azzal, ha a' Deákot tudják, a' Magyarot pedig csak úgy tanulják-meg, hogy a' szükfég' idején egyet kettőt tudjanak szólalni rajta, holott pedig az ilyen nagy szünetű, fok tapasztalású, 's melly bőltsétségű Férjfiaktól várhatná a' Hazánk azt az inas és velős ékefen-fzóllást, melly olly ditsőfélegsé 's híressé tévzi Angliában *Pittet*, *Foxot*, 's egyebeket. Tsak a' mostani Vármegye-gyűlésekben, melly szép ékefen-fzóllás folyt a' 'Sigráinak, Zitsieknek, Telekieknek, 's másoknak szájokból; úgy hogy kevés elz-tendők múlva annyira menne ez a' majd minden nyelveket meg-haladó Magyar ékefen-fzóllás, hogy a' Vármegyének közönfeges Gyűléseik e' részben is az Angliai Parlamentumokhoz hasonlók lennének.